

Sastavljači ove knjige željeli su je učiniti takvom da posluži mnogima na različite načine. Ona nije tako sastavljena da se prigodice ne bi mogli koristiti samo neki izabrani njezini dijeleži, niti je tako mozaična da ne bi sadržavala zaokruženi prikaz katoličke vjere i života. Nastala je suradnjom i nastojanjem mnogih imenovanih i neimenovanih. Svu ju je već u rukopisu pročitao i zagrebački nadbiskup metropolit msgr. Franjo Kuharić. Želio je da dođe u ruke što većem broju ljudi, da iz nje tako uče te — ojačavši svoju vjeru — svojim zapažanjima, stečenim iskustvom i prijedlozima pomognu njezinim autorima da u daljnim izdanjima ova knjiga postane na taj način sve više skupno djelo cjelokupne naše Crkve, ponudeno svima među nama i oko nas.

Knjiga ima 20 brojeva u kojima se razrađuje sve što ide u poimovanje Crkve kao zajednice Kristovih vjernika, povijest te Crkve kroz stoljeća, osobito povijest te Crkve među nama Hrvatima, i sakramente kao znakove Kristove djelotvorne i spasosne prisutnosti među svojim vjernicima sabranima u Crkvu. U dodatku koji je sastavni dio knjige obrađeno je Vjeronanje apostolsko, sakramenti, kršćanski moral, crkvena godina i molitve. Na kraju dodatka nalazi se vrlo praktičan *Leksikon* (str. 224—237) najosnovnijih pojmova kršćanstva koje susrećemo u svakidašnjem životu i koje svaki kršćanin treba poznavati. U tom dodatku izdavači su dali na kraći i sustavniji način zaokruženu informaciju o kršćanskoj vjeri. Obrađujući Vjeronanje apostolsko izdavači su očitovali svoju izvanrednu pedagošku sposobnost. Na rubovima su crvenim slovima označili (i to pod brojevima) sažetke onog tumačenja koje se crnim slovima široko ispisano nalazi na sredini stranica (str. 186—211). Ti sažeci mogu se koristiti na vjeronaučnim i na drugim susretima, zatim za izradu »kviza znanja« i »testova« o poznavanju kršćanske vjere i života. To će im pomoći da na zanimljiv način što dublje usvoje i što bolje provjere svoje znanje. Na kraju knjige je u obliku svojevrsne ispovijesti vjere poseban prilog koji je napisao msgr. Franjo Kuharić, nadbiskup i metropolit zagrebački.

Knjiga je izvrsno primljena među vjernicima i među katehetima. To dokazuju već dva izdanja te knjige u nepune dvije godine.

Adalbert Rebić

Ivan Cvitković: MARKS, ENGELS, LENJIN O REVOLUCIJI, Mladost — Beograd 1976.

Cvitkovićev sakupljeni materijal u neku ruku je hrestomatija klasika marksizma o pitanju religije.

Marx je u tom smislu bio pod jakim utjecajem Feuerbacha, ali je njegovu apstrakciju u odnosu prema religiji dopunjavao povijesnodijalektičkom zbiljom društvenog zbivanja. To je rezultat Marxova mišljenja o religiji. Svaka religija je otuđenje čovjeka, i to svaka religija, pa i »religija marksističkog ateizma«. U tom smislu je religija besadržajna. Nije dovoljno emancipirati državu od religije, kaže Marx. Treba emancipirati stvarnog čovjeka u društvu. Stoga je potrebno proučavati i čovjeka i religiju. Nasilne mjere religije su besmislene. (Str. 6—8).

Engels je bio više zainteresiran za pitanja religije od Marxa. On je u tome upotunjavao Marxa. Stoga Cvitković i tvrdi: onaj tko hoće razumjeti Marxa u pitanjima religije treba čitati njegova »komentatora« — Engelsa.

Svaka je religija samo fanatički odraz u obliku »nadzemaljskih sila« onoga što je zemaljski socijalno. Dakako, i Marx i Engels, kad govore o religiji, vide pred sobom kršćanstvo. S njim se najprije susreću. Za borbu protiv religije nije potrebna administrativna sila već preobražaj društva. Naučno uvjerenje nije spojivo s religioznim uvjerenjem. (Str. 8—13).

Lenjin prihvaća misli Marxa i Engelsa i nadopunjuje: emocije, osjećaj zavisnosti, egoizma — sve su to izvori religije. Treba crkvu odvojiti od države. Religija je privatna stvar, ali je treba istražiti s obzirom na socijalne korjene. Lenjin je nastojao očistiti radničku partiju od svega religioznog. U početku je bio miroljubiv prema ruskoj Pravoslavnoj crkvi, ali kad je došao na vlast, vidi se iz njegova pisanja o religiji, da je iskalo svoje protureligiozne emocije... (Str. 4—17).

Pisac ili sakupljač tekstova — g. Cvitković — koji govore o religiji iz ostavštine klasika marksizma poradao je tekstove ili citate na odlomke iz djela Karla Marxa, zatim Fridricha Engelsa pa onda iz zajedničkih djela Marx-Engelsa i napokon iz ostavštine V. I. Lenjina.

Dakako iz svega se vidi više »filozofsko-socijalističko« zaključivanje o religiji nego prava ocjena religije na temelju iskustva o religiji, o proživljavanju religije.

To je najosnovnije razilaženje između marksističkog gledanja na religiju i onog mišljenja koje je psihološko iskustveni temelj religioznog doživljavanja i filozofiranja o religiji na tom temelju.

Knjiga je pisana ili su sakupljeni podaci sabrani na taj način da knjiga intendira naučnoj interpretaciji, ali ne i naučnoj akribiji — gdje gdje netočno citirano. Sam smisao sabranih stvari doima se — to uostalom proizlazi iz klasika marksizma — da se svakako mora napustiti vjera, religija i mora se povjerovati marksizmu. Vjera u Boga, religija u Boga mora se zamijeniti religijom u riječ čovjeka. To će svakako biti najveći nedostatak i mišljenja klasika marksizma i sakupljenih tekstova.

Josip Kribl

Gilbert de Mouël, BOG U METROU, Kršćanska sadašnjost Zagreb, 1978, 129 stranica.

Gilbert Le Mouël na humorističan način u obliku pjesme opisuje Božje putovanje metroom u Parizu. Bog je saznao preko svojih specijalnih službi što se sve zbiva na zemlji, što se samo u jednom tjednu, na primjer, zbilo u pariškom metrou, pa je odlučio sići na Zemlju, u metro, da sam izvidi situaciju. Svetom Petru reče: »Neka se nitko ne uznemirava. Odlazim na vikend. Za moje odsutnosti snađi se kako najbolje znaš!« (str. 9). I Bog je incognito, kao tat, u drndavu i klimavu vlaku, u drugom razredu, stisnut između mlade prodavačice koja je čitala *Nas dvoje* i bankovnog činovnika koje je gatao roman *Pljačkaši velikog stila*, putovao (dakako bez karte, i promatrao ljude. Pisac opisuje razne susrete Boga s ljudima. To su scene u kojima se ljudi tako prostodušno i jednostavno ponašaju, ljudi opterećeni svojim svakodnevnim brigama, ljubavima, radostima, naporima... Bog se svugdje petlja, miješa se u tuđi razgovor, tumači kad treba nešto protumačiti, pomogne kad treba nešto pomoći, tako ljudski, a opet tako božanski. Pisac je nadahnut mnogim biblijskim crtama Boga. Bog se svugdje gura, među ljude, pa i u bračni krevet, u koji ipak

»Bog odbije leći da ne bi muškarca i ženu rastavio čak ni za jednu noć«. (str. 112—113) Negdje Bog nešto donosi ili odlazeći nešto namjerno zaboravlja (pulover, pojas, lulu, nožić pa i svoj notes s adresama, str. 122). Doima se rastrešeno, kao pravi pjesnik. Djecu ljubi u lice, za zaljubljenine gradi klupe, sjedne sasvim uz mladu, elegantnu i napiriranu (možda i malo previše) ženu i ne trepne okom (str. 22—23). Imena onih koji mu učine koje dobro djelo (ime biljeterke koja mu gurnu kartu besplatno u ruke, ime Ruisa koji mu plati ručak, itd.) upisuje u svoj notes da im u određeno vrijeme stotruko vrati. Zao mu je čovjeka kojega su policajci upravo uhvatili i odveli policijskim kolima jer zna kako će ga izmlatiti. Sve te razne scene podsjetile su ga na muku, onu muku koju je sam proživio jednog vikenda kao što je ovaj. Vidio je suze i patnje, naslutio muke i tjeskobe, ali i tihe radosti i skromne sreće. Na kraju sve je to obavijeno velikom tajnom, tajnom koju ćemo znati u vječnosti: *davati onaj dio sebe koji je drugima potreban da bismo bili zajedno sretni, svi zajedno uvijek sretni.*

Adalbert Rebić

Carmen Bernos de Gasztold, MOLITVE IZ KORABLJE I KORAL ŽIVOTINJA. S francuskog preveo Mirko Polgár. Izdala KS, Zagreb 1978. Str. 136, Cijena

Ovih gotovo šezdeset molitava francuske pjesnikinje Carmen Bernos de Gasztold u izdanju Kršćanske sadašnjosti predstavlja ugodnu novost na našem crkvenom knjižarskom tržištu. Za ovo djelo mnogo govori već i to da je jedno izdanje u Americi bilo u nekoliko dana razgrabljeno. Ono ima i posebnu vrijednost, jer je riječ o molitvama. Sve se više zapaža da današnji čovjek otkriva ponovno molitvu. Postoje vremena u kojima se pojedini aspekti čovjekova života oporavljaju i produbljuju. Čovjek, naime, nikad nije čitav. On je fragmentaran. Tako je to i s Crkvom. Nakon teološkog traženja, nakon liturgijskog obnavljanja, nakon pretkoncilskog i pokoncilskog vremena kao da dolazi vrijeme molitveno.

No, specifična novost ove knjižice jest da je riječ o molitvama koje su neobične. Molitvama o životinjama. Osim jedne molitve, koju moli Noa,